

A H betűs SZÓ

Emma Donoghue

Két nő, egy eset. A viktoriánus Anglia egyik bírósági ügyének járt utána Emma Donoghue, s formálta izgalmas regénnyé. Helen Codrington elválna férjétől, és régi barátnője, aki kezdetben megmentené a házasságot, végül mégis mint felforgató szerepel a történetben. De a *Hétpecsétes titok* jóval többről szól mint a házasság intézménye. Emberi jogok, személyiség, család, társadalom, előítélet. Aktuálisabb, mint valaha. Chris Roulston interjújának szerkesztett változata.

Hétpecsétes titok

A regény a 19. századi Londonba kalauzol. A valós eseményeken alapuló történet két hősnője a korabeli nőmozgalmak egyik élharcosa, Emily 'Fido' Faithfull, és a jómódban élő, házasságába belefásult szépasszony, Helen Codrington. A két nő hosszú évek után találkozik újra Londonban, s Fido egyik pillanatról a másikra Helen házassági válságának kellős közepében találja magát. A válság végül botrányos váláshoz vezet, amelyben nemcsak Helen, de Fido jó híre is kockán forog. A viktoriánus Angliában nem nézik jó szemmel sem a házasságtörést, sem a női egyenjogúsági mozgalmakat, s végképp elutasítóak a válással szemben. Amikor pedig felmerül a gyanú, hogy a két asszony viszonya több is lehetett barátságnál, Fidónak nemcsak a társadalom súlyos ítéletével kell szembenéznie, de önmagával is, és mindazzal, amit önálló, független nőként képviselt. Emma Donoghue színes tablót rajzol a korabeli angol társasági élet képmutató világáról, a nőket sújtó megkülönböztetésről, a feminizmus kezdeteiről, nem utolsósorban a pusztító szerelmi szenvedélyről.

Emma Donoghue *A Szoba* című regénye 2011-ben jelent meg magyarul. A könyvet Booker- és Orange-díjra jelölték, s a legrangosabb fórumok választották a 2010-es év legjobb művei közé: „Az év ír regénye” és „A legjobb kanadai regény” lett, a *The New York Times* szerint pedig a 2010-es év öt legjobb szépirodalmi művének egyike.

Tervezett borító
456 oldal
Alexandra Kiadó

Mi az oka annak, hogy a történelmi regényei alapjául megtörtént eseményeket választ?

Gyakran tűnődöm, mi vonz a tényregényekhez: miért nem hagyatkozom teljesen a képzeletemre, miért van szükségem egy apró valóságdarabkára ahhoz, hogy nekilássak? Valószínűleg tudományos háttérrem (angol irodalomból szereztem PhD-t) miatt imádok a kutatómunkával birkózni: nem csak az anyaggyűjtéssel, de a szövegek elemzésével is, például eldönteni egy tanúvallomásról a Codrington-ügyben, hogy melyik része hangzik igaznak. De azt is szeretem, ha a bizonyítékok között rések tátonganak, így teret kap a fantáziám. Perverz módon, amikor egy történelmi regény háttér munkáját végzem, este hazatérek a levéltárból, és azon örvendezem: „Remek, ma semmit sem találtam, ezt a részt nyugodtan kitalálhatom.” Ott van például a „lepecsételt levél”, amelyre Harry Codrington ügyvédei folyton sötét célzásokat tesznek – mély megkönyebbülés volt, hogy az eredeti dokumentumot nem találtam meg, így magam következtethettem ki, mi állhatott benne.

Miért vonzotta a válás témája?

Írországban csupán 1995-ben szavazták meg a válás engedélyezését, öt évvel azután, hogy elhagytam az országot. Gyerekkoromban a válás idegen, egzotikus dolognak számított: a gondolat, hogy az ember életének több története is lehet! Azt hiszem, azzal, hogy visszatértem a tizenkilencedik század közepére, azt a pillanatot akartam megragadni, amikor a válás demokratizálódása zajlott: amikor a nyugati emberek tömegei előtt villant fel a lehetőség, hogy van kiút a tévedésből.

A válás törvényi szabályozása kifejezetten elfogult volt a férfiak javára, igaz?

Ahogy maga a házasság intézménye is. Manapság annyira megszoktuk már, hogy a házasságok szerelemből köttetnek, hogy megfelelünk az intézmény előtörténetéről: mindig is az volt a lényege, hogy a férfi birtokolja a nőt, a gyermekeket és a tulajdont. A házasságtörésre vonatkozó bonyolult szabályok alapvetően mind egy célt szolgálnak: biztos legyen, hogy a gyermekek, akik a férfi pénzt öröklik, genetikailag tőle származnak. A gyermekek elhelyezéséről a tulajdonosi szemlélet, nem pedig a gyermek érdeke alapján döntöttek. Csakis akkor ítélték az anyának a felügyelet jogát, ha kifogástalan volt az erkölcse, az apáról pedig bebizonyosodott, hogy egy szörnyeteg – mondjuk, igen erőszakos természetű vagy ateista (például Shelley, a költő esetében, aki ez utóbbi miatt veszítette el a gyermekeit). Ami azt jelenti, hogy 1864-ben egy olyan feleség számára, mint Helen Codrington, egy viszony borzasztóan nagy kockázattal járt: mindent elveszíthetett, nem csak a társadalmi ragját és a jövedelmét, de a jogot is, hogy valaha viszontlássa a lányait. És persze a gyerekektől senki sem kérdezte meg, mit szeretnének.

A Codrington-perben mi volt az, ami igazán megragadta?

A modernsége. A *Hétpecsétes titok* sokkal kevésbé történelmi

regény, mint sok más könyvem, és nem csak azért, mert a háttere a viktoriánus kor közepének londoni infrastruktúrája, ami ma is jelen van (ideges városi nők utaznak a földalattin, és a *Times*t olvassák), hanem mert egy kifejezetten modern jogi csatározásról szól. Miközben ennek a házasságnak a halálához asszisztáltak, a jogászok és az újságírók a változó férfi és női szerepekről is vitatkoztak, a ruházkodástól a nemi életen át a munkáig és a költési szokásokig. Először egy lábjegyzetben találkoztam a perrel, egy a viktoriánus női költészetéről szóló antológiában. A Codrington-válóper volt az egyik első, ahol a feleség kihasználta egy új jogszabályt, amely megengedte, hogy viszontváddal éljen, Helen pedig rendesen nekiment a férjének, mindennel megvádolta a házastárs elhanyagolásától a kegyetlen bánásmódon át legjobb barátját, Emily „Fido” Faithfull megerősztolásának kísérletéig. Tehát ez nem az üldözött feleség egyszerű esete volt, sokkal közelebb állt egy igazságos küzdelemhez. De igazán az fogott meg, hogy egy derék feminista üzletasszonyt belerángattak egy zűrzavaros válóperbe, hogy tanúskodjon a feleség oldalán, és végül egy bizarr fordulattal a férjet támogató vallomást tett.

Nem a Codrington-ügy volt az első válóper, ahol felmerült a két nő közötti intim kapcsolat témája?

Igen, a lesbikus kapcsolat volt az egyik kimondatlan vád, ami alapján megítélték az ügyet. Bár az ügyvédek nem vádolták meg szexuális kapcsolattal Helent és Fidót, utaltak arra, hogy barátságuk közrejátszott a házasság megromlásában – hogy Helen „érzelmileg elidegenedett” Harrytól, hogy egy férfi szerető esetében gyakorta használt fordulattal éljek.

Tudjuk, hogy Fido ezután két nővel is együtt élt, tizennégy évet töltött Kate Pattinson oldalán, majd tizenegy évet Charlotte Robinsonnal, egészen a haláláig.

Érdekes módon a két nő, akivel Fido leélte az életét, egészen más típus volt, mint Helen: tárgyilagos, megértő, kiegyensúlyozott... Fido soha többé nem választott bajkeverőt.

Úgy hangzik, mintha a házasságot választotta volna...

Igen, valóban a házasság típusú kapcsolatot választotta. A sors iróniája, hogy a válóper során Fido nem a házasság intézményének ellenségeként lépett fel, és elborzadt, amikor az otthon feldúlójaként ábrázolták; a tanúvallomások tükrében fiatalkorában éveket pazarolt arra, hogy megpróbálja összetákolni Codringtonék házasságát.

Ha 1864-ben a közvélemény előre tudta volna, hogy Fido egész életében nőket szeret majd, vajon másként értelmezték volna Helennel való kapcsolatát?

Valószínűleg nem. Ez a társadalom még mindig nagyban támaszkodott a nők közötti erős kapcsolatokra; a nők gyakran aludtak egy ágyban, együtt éltek férjzett barátnőjükkel, még a mézesetekre is elkísérték őket... A nők szoros fizikai kapcsolatát ártalmatlannak

tekintették, érzelmi közelségüket pedig hasznosnak tartották általában a társadalom és különösképp a házasság szempontjából. Codringtonék történetében nem az a pillanat a szokatlan, amikor az ifjú Fido egy fedél alá költözik a házaspárral, hanem az, amikor évekkel később Harry megkéri arra, hogy költözzön el. A periratokból az derül ki, hogy a társadalom épp ekkor ébred rá a szörnyű eshetőségre, hogy az Új Nők nemzedékének tagjai között – akik választójogot követeltek és részt vettek a felsőoktatásban, vállalkozásokat irányítottak és a férfaitól független életet éltek – a barátság olyasvalamivé alakulhat, ami inkább aláássa a házasság intézményét, mint támogatja azt.

Manapság igen magas a válások aránya. Vajon miért házasodnak még most is tömegesen az emberek?

Ez több mint jogi védettség, státuszszimbólum. A tény, hogy oly sok heteroszexuális tiltakozik nagy hangon az azonos nemű párok házasságkötése ellen (az élettársi kapcsolattal szemben) azt mutatja, hogy maga a H betűs szó az, ami számít, nem a jogok; a gyűrű, a kellékek, a jelképiség. Egy esküvő azt üzeni: „Mi jobbak vagyunk nálatok – jobban szeretjük egymást, sikeresebbek, érettebbek vagyunk, biztosabb a kapcsolatunk.” Ismernek kamaszlányokat – akikről az ember azt feltételezné, hogy könnyen viseltetnek ezen archaikus kulturális teher iránt –, akik rajongva nézik az olyan tévéműsorokat, mint a *Nagy Ó*, vagy az *Álomesküvő*, amelyek az esküvő napját fetisizálják: a napot, amikor a nőé lesz a főnyeremény. A házasság egyébként is tele van különös ellentmondásokkal. Igyekszünk úgy tekinteni rá, mint folytonos romantikára forró szexszel fűszerezve, ugyanakkor a legjobb barátság, érzelmi alap, két család közötti kapocs, pénzügyi társulás, egalitárius, közös gyermeknevelés is. Egy lehetetlen egyveleg. Mégis, a legtöbbször ragaszkodunk az álomhoz, és reménykedünk, hogy sikerül felülírnia a statisztikát, és egy életen át fenntartani a boldog házasságot.